

*Den 10:e nordiska
fängelsetbildarkonferensen*



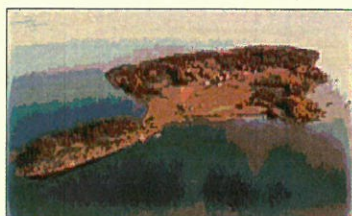
*Helsinki, Finland
se side 12-15*

"Nei, neste gang det skal fokuseres på opplæring i norske fengsler på to sider i en avis på Dagbladets størrelse, håper jeg det får en helt annen karakter av saklighet."

Lederen, side 2

VOX – en nasjonal aktør i voksenopplæringsfeltet!

Se side 4-5



Bastøy fengsel side 9-11

Jeg vil bli anleggsgartner!

side 8-9

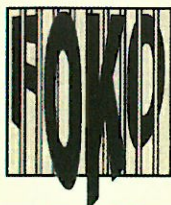


.....
■ "Jeg glemmer ikke første gang jeg var med på den
■ høytidelige utdelingen av fagbrev/svennebrev i rådhu-
■ set i Sandvika. "Vår" møbelsnekker skulle få svenne-
■ brevet sitt, og jeg satt i salen sammen med
■ verksmesteren på Ila og bivånet utdelingen.
■ Det var en feststund."
■ les mer på side 6-7
■

foko-nytt (15)2/2002

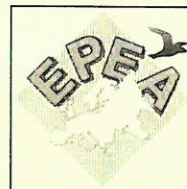
Seminar-info

Mye info om EPEA-seminaret (napp ut midten)
Side 17-20 er kun informasjon om FOKO-
seminaret, som avholdes på Sørmarka 14-16 nov.
Ta kopi av baksiden og meld dere på!



**Forum for
opplæring
innenfor
kriminalomsorgen**
Norsk underavdeling av EPEA

**EUROPEAN
PRISON
EDUCATION
ASSOCIATION**



Leiderens hjørne

Jeg har som leder av FOKO lov til å fylle denne plassen med akkurat det jeg er opptatt av her og nå. Dette er et privilegium, og denne gangen vil jeg bruke anledningen til å si noe om pressen, og om hvordan skolen i fengslet fokuseres på i pressen, denne gangen i Dagbladet 9.september.

Artikkelen som sto i Dagbladet 9.september hadde som overskrift: "I dag soner 125 personer for drap i Norge". Om noen år kommer flere av dem ut igjen – som kelner, snekker eller psykolog. Mitt hovedspørsmål er: Hva ville Dagbladet med denne artikkelen annet enn salg? Jeg synes denne overskriften lukter av mye rart, og den var mildt sagt meget utydelig! Under denne overskriften ble en del "kjendismordere", og hva de holder på med av utdanning, presentert. Opplysningene var gitt av deres advokater. Flere av de innsatte jeg kjenner var ikke spurt på forhånd.

Er vi som arbeider i dette feltet interessert i å få vårt virke presentert på denne måten? Og hva er det folk får ut av denne artikkelen? Jeg har møtt flere reaksjoner av ymse slag, nettopp fordi budskapet er uklart om ikke helt borte. Det reageres på at det satses på de farligste ved at de får gratis utdanning! Hvem betaler deres bøker? Hørt den før eller? Så har jeg fått et annet kjent spørsmål – blir de mindre voldelige av å utdanne seg? Det kom elever som hadde lest artikkelen til meg og sa at "fra august 2000 har alle innsatte retten til videregående utdanning". "Nå fikk det være nok med avslag om skolegang", fikk jeg i fleisen. Selvfølgelig er det hyggelig med uttalelsene om at lærerne i Bodø "har stått på for meg". Men det hele blir en saftig blanding med meget uklart budskap.

Jeg skjønner godt at reaksjonene er så mangfoldige, og mildt sagt er vi lite interessert i å bli fokusert på en så rotete og til dels spekulativ måte. Når jeg også får forståelse av at ikke alle innsatte var klar over hvordan informasjonene skulle brukes, blir det riktig ille.

Nei, neste gang det skal fokuseres på opplæring i norske fengsler på to sider i en avis på Dagbladets størrelse, håper jeg det får en helt annen karakter av saklighet. Her osrer det skjulte agendaer av spekulativ art!!

Slik framstilling er ingen av oss tjent med.

Sees på Sørmarka
14. november!!

Ingunn

STYRET I FOKO 2002

Leder: Ingunn E. Kleivan
ingunnei@online.no

Nestleder: Frøydis Holstad
froeydis.holstad@c2i.net

Infoansvarlig: Leif Lyngstad
klostfeng@online.no

Kasserer: Jon Erik Rønning
jessvgs@online.no

Sekretær: Torfinn Langelid
torfinn.langelid@su-ho.stat.no



Innhold i FOKO-nytt 2/2002

Lede-.....	2
Skrå-.....	2
blikk.....	3
Vox.....	4
Yrkesutdanning i feng-.....	4
sel.....	6
Jeg vil bli anleggsgart-.....	6
ner!.....	8
Bastøy feng-.....	8

Neste nummer av FOKO-nytt vil inneholde:

- Den nye straffegjennomføringsloven
- Rapport Opplæring innenfor kriminalomsorgen
- "Søgnen-utvalget"
- Grundtvig 2 - prosjekter i fengsels undervisninga
- Bibliotek-seminar
- Solstrand-konferansen
- FOKO-seminar og mye mer.



**Forum for
opplæring
innenfor
kriminalomsorgen**
Norsk underavdeling av EPEA

Redaktør: Asbjørn Støverud
Jessheim vgs avd. Ullersmo fengsel
Boks 2
2040 Kløfta
E-post: asbjorn@st.mailbox.as
tlf: 63927351

Ansv: Leif Lyngstad

skråblikk



Torfinn Langelid, vår øverste sjef, går fra konferanse til konferanse for tiden. Han er nettopp ferdig med den 10. nordiska fängelseutbildarkonferansen i Finland. Etter et lite mellomspill i bibliotekkonferansen i Tønsberg 26-27/9, drar han i disse dager i gang den kjente Solstrandkonferansen i Os utenfor Bergen. En måned etter er han igjen i gang med den 7. FOKO-konferansen på Sørmarka. På toppen av dette planlegger han den store EPEA-konferansen i Langesund, 14-18 juni 2003.

Klarer du ikke å følge med på dette løpet, fortvil ikke. FOKO-nytt kommer selvfølgelig med fyldige referat.

NY LAYOUT

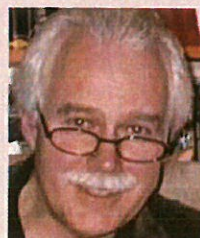
For første gang i FOKO-nytt sin historie er hele bladet "hjemmelaget", tidligere har vi nemlig satt bort layout-arbeidet. Men fra dette nummer er all layout gjort av Jon Erik Rønning og Asbjørn Støverud ved Jessheim vgs. avd. Ullersmo fengsel. Dere vil sikker se at det er noen forandringer, vi håper de er til det bedre. Men vi tar gjerne innspill fra dere, både redaksjonelt og layoutmessig. Vi ønsker nemlig at FOKO-nytt skal bli så bra som mulig. Ring oss på tlf. 63927351 eller mail oss på: jessvgs@online.no

Trykkingen er det fortsatt Oslo fengsel som tar seg av.

Val i EPEA.

1. Val av Deputy Chairperson
Til den stillinga var det ein kandidat, Niek Willems frå Nederland, og han er automatisk vald som Deputy Chairperson frå 1. juli 2002 og vil bli leiar (Chairperson) frå 1. juli 2003.
2. Val av Deputy Secretary
Til denne stillinga var det 4 kandidatar. Det var valdeltaking frå 19 land og 185 godkjende røyster fordelte seg på denne måten:
 - Knut Lage Bø, Noreg 70 røyster
 - Anne Costelloe, Irland 68 røyster
 - Joseph Giordmaina, Malta 26 røyster
 - Jim Turley, Nord-Irland 20 røyster
 - 1 røyst utan namn

FOKO ønskjer Knut Lage Bø hjarteleg til lukke som "Deputy Secretary" frå 1. juli 2002 og som "Secretary" frå 1. juli 2003. Knut Lage er i dag lærar ved Grønland voksenopplæringscenter, avd. Grorud (Bredtveit fengsel). Han har tidlegare mellom anna vore lektor ved Kriminalomsorgens Utdanningscenter (KRUS).



Bjørn Andersen, inspektør ved Jessheim vgs. avd. Ullersmo, spiller for tiden på mange trommer. Han er leder for valgkomiteen i FOKO, og han har startet arbeidet fram mot årsmøtet 15. november. Hvis noen er interessert i å gjøre en jobb, ta kontakt med han på telefon: 63927350.

De siste ukene har Bjørn uttalt seg i en rekke aviser og tidsskrifter. Vi kan nevne Dagens Næringsliv, Kapital, Aftenposten, Romerikes blad, Spesialpedagogikk og Glåmdalen. Har dere ikke sett han her, møt opp på Sørmarka 15. november og se han i aksjon (dog kanskje ikke på trommer?).

VOX – en nasjonal aktør i voksenopplæringsfeltet!

Åge Hanssen har skrevet denne artikkelen om VOX etter spørsmål utarbeidet av Hilde Frebergsvik.

VOX har nå eksistert ca. 1 1/2 år. Institusjonen ble lansert 1. januar 2001 som en sammenslutning av tre statlige VO-institusjoner: NVI (Norsk voksenpedagogisk forskningsinstitutt), NFU (Norsk fjernundervisning) og SRV (Statens ressurs- og voksenopplæringscenter). I tiden fra 01.01.2001 har vi ved siden av ordinære oppgaver vært opptatt av å forme organisasjonen slik at den kan fungere som en viktig aktør i følge tiltakene i Kompetansereformen spesielt og for VO-feltet generelt. Det er ikke gjort i en fei å få en ny og velfungerende organisasjon på beina. Størstedelen av VOX har vært gjennom en flytteprosess (avsluttet i des.2001) og alle har i større eller mindre grad tilpasset seg nye oppgaver og utfordringer.

VOX er underlagt Utdannings- og forskningsdepartementet, men har et eget styre som for tiden ledes av tidligere LO-leder Yngve Hågensen.

VOX har ca. 120 ansatte hvorav ca. 100 holder til på Skullerud i Oslo, og de resterende utgjør avd. for forskning og analyse som holder til i Trondheim. Hovedkontoret i Oslo har stabfunksjon (administrasjonsavdeling og informasjonsenhet) og en fagavdeling (Avdeling for utvikling og formidling).

Hvorfor VOX?

I St.prp. nr. 63 1999-2000 har vi tatt ut et avsnitt som vi kaller VOX' "fødselsattest":

"Innafor vaksenopplæringa generelt – og i oppfølginga av Kompetansereforma spesielt – ser departementet behov for ein nasjonal institusjon som i hovudsak skal initiere og drive forskning og utviklingsarbeid og vere eit utviklingssenter for heile vaksenopplæringsfeltet i Noreg"

VO-feltet i Norge er svært mangfoldig med mange forskjellige aktører og aktiviteter på ulike områder og nivåer. Det kan være vanskelig å tilegne seg oversikt og sammenheng spesielt på grasrotnivå. Som nasjonalt senter skal VOX være en institusjon som har oversikt over feltet, kjenner til alle aktører og har aktivt samarbeid med mange av dem. VOX er et ressurscenter, - dvs. at alle, både enkeltindivider og institusjoner/organisasjoner, skal kunne henvende seg og få svar på spørsmål, faglig støtte i utviklingsarbeid, foredragsholdere til konferanser osv..



Her ser vi Åge Hanssen fra fjorårets Foko-seminar

Hva gjør VOX?

Initierer og driver utviklingsprosjekter og program

- Realkompetanseprosjektet ble avsluttet i august 2002, og målet for prosjektet er å etablere et nasjonalt system for dokumentasjon og verdsetting av voksnes realkompetanse med legitimitet både i arbeidslivet og utdanningssystemet. Sluttrapport foreligger september/oktober 2002.
- Modellprosjektet har med utvikling av fleksible undervisningsmodeller for voksne i videregående opplæring å gjøre 40 prosjekter er i gang.
- Kompetanseutviklingsprogrammet (KUP): 600 prosjekter er i gang. VOX har veiledings- og oppfølgingsansvar.
- Studieverksted er et læringsmiljø bygget opp i tilknytning til vårt bibliotek. Læringsmiljøet kjennetegnes ved at deltakerne arbeider fleksibelt og ansvarlig med eller uten veiledning.
- Migranorsk er et multimediebasert språk-opplæringsprogram, basert på individuell bruk. Systemet er tilpasset til bruk i klasseroms-/gruppeundervisning. MigraNorsk bygger på «Opplæringsplan i norsk med samfunnsfag for

voksne innvandrere» (KUF 1998) og omfatter planens begge løp

- IKT og minoritetsspråklige (samarbeid med UFD og KRD)
- Temahefter for norsk m/samfunnsfag
- Almag er et nystartet samarbeidsprosjekt mellom Nederland, Danmark og Norge. Navnet står for Adults Learning Mathematics Across Borders. Prosjektet skal samle erfaringer og ressurser relatert til voksne som har problemer med å lære matematikk.
- Matematikkprosjekt m/Ullevål universitetssykehus (utvikling av et elektronisk sertifiseringssystem i samarbeid med sykehuset)
- Matematikkprosjekt m/Høgskolen i Buskerud, avd. for helsefag (Medisinregning for sykepleiestud., og kartlegging av matematikkvansker)
- FOCAL-prosjektet er etablert for å samle informasjon, diskutere metoder og ideer og spre erfaringer vedrørende en mer fleksibel tilnærming til læringsmiljøet innenfor voksenopplæring i Europa.
- Arbeids- og livskompetanse har "styrking av lese- og skriveferdigheter til ansatte i Hakon Distribusjon" som mål.
- Dysnett er møteplassen på Internett for alle som arbeider med lese- og skrivevansker og matematikkvansker for voksne.
- Utvikling av kurs for ansatte i oljebransjen med lese- og skrivevansker
- Evaluering av undervisning og opplæring i fengsel er et samarbeid mellom NTNU og VOX, Trondheim.



er et opplæringsprogram på cd-rom for voksne som ikke har tatt i bruk pc.

Dette er et utvalg av prosjektene vi er involvert i eller driver selv og sier noe om bredden i VO-feltet. Er du interessert i å få vite mer om prosjektene er det bare å ta kontakt med oss eller gå inn på våre hjemmesider –

www.vox.no

Arrangerer kurs og konferanser

Her kommer noen eksempler på det vi planlagt å gjennomføre i 2002:

- Framtidsperspektiv på voksnes læring
- Samarbeidslæring – kurs over to samlinger
- Voksenpedagogisk kjørkort – kurs på seks moduler som tar for seg sentrale emner innenfor voksenpedagogikk
- Voksenpedagogikk, 5vt
- PBL i språkundervisningen
- Arbeidsplassen som læringsarena

- Livslang og livsvid læring
- IKT – pedagogikk

Når vi arrangerer kurs og konferanser inviterer vi folk til å besøke oss, men det er også slik at vi ønsker å besøke skoler og andre institusjoner, bidra på konferanser o.l med informasjon og faglig påfyll.

Samarbeid med VOX

Hva forventer vår oppdragsgiver av oss? Da kan vi igjen gå til St.prp. nr. 63 1999-2000. Der heter det:

"Det skal vere nært samarbeid mellom den nye institusjonen og t.d. organisasjonane i arbeidslivet og med studieforbund, fjernundervisningsinstitusjonar, folkehøgskolar og deira fellesorganisasjonar. Vidare skal den nye organisasjonen samarbeide med universitet, høgskolar, Sentralorganet for fleksibel læring i høgre utdanning(SOFF) og andre institusjonar som arbeider med vaksenopplæring. Det er ein føresetnad at den nye institusjonen skal ha nært samarbeid med det nyoppretta Senter for læring og utvikling."

Dette betyr kort sagt at vi skal samarbeide med alle som driver voksenopplæring, opplæring innenfor kriminalomsorgen er intet unntak. Men hvordan kan dette gjøres konkret? Her kommer noen forslag:

- Utvidet faglig-pedagogisk samarbeid mellom VOX og SUH
- Samarbeid om spesialtilpassede konferanser eller kurs bl.a voksenpedagogikk
- Erfaringsutveksling om elever med lese-, skrive- og matematikkvansker
- Norsk for minoritetsspråklige
- Bruk av foredragsholdere fra VOX på planleggingsdager o.l
- Samarbeid om realisering av retten til grunnutdanning
- Utvikling av undervisningsmodeller bl.a. bruk av IKT

På disse områdene og evt. andre ser vi en mulighet for et nærmere samarbeid mellom VOX og dere som arbeider med opplæring innenfor kriminalomsorgen. I tildelingsbrevet for 2002 sier UFD bl.a. at VOX skal "utvikle tjenlige opplæringstilbud for voksne med særlige behov". På bakgrunn av dette ser vi sammenfallende oppgaver og mål med opplæringsarbeidet innenfor kriminalomsorgen og ser fram til et hensiktsmessig samarbeid i tiden som kommer.

Kontaktpersoner i VOX:

Seksjonsleder Helga Arnesen

e-post: helga.arnesen@vox.no

Tlf. 23 38 14 12

Seksjonsleder Åge Hanssen

e-post: age.hanssen@vox.no

Tlf. 23 38 13 55

Av Maj Wenstøp, rådgiver Rud vgs. avd. Ila fengsel

Bakgrunn for mitt engasjement i slike kontrakter

Jeg har arbeidet i snart 14 år ved skolen på Ila fengsel, og i løpet av denne tiden er tegning av lærekontrakter og opplæringskontrakter innen fengselet noe av det gledeligste jeg har fått være med på.



Yrkesutdanning i fengsel - lærekontrakter og opplæringskontrakter

Da jeg kom til Ila i 1989, hadde jeg liten *praktisk* viten om yrkesfaglig utdanning. Som lærer gjennom mange år i vanlig ungdomsskole hadde jeg applaudert hver gang noen valgte en slik utdanning, og jeg hadde snakket varmt om nettopp et slikt valg. Nå skjønner jeg at forståelsen mer lå på det teoretiske plan. Etter årene her på Ila har jeg fått det "i blodet" på en annen måte. Jeg har fått langt mer praktisk kunnskap om feltet. Jeg har blitt kjent med dyktige og engasjerte ansatte på Fagopplæringskontoret, på ulike opplæringskontorer og i fengselets egne verksteder/arbeidsplasser. Jeg har sett hvordan arbeidsmarkedsstaten har engasjert seg i nybrottsarbeid for å støtte økonomisk med midler til teoriundervisning. Uten slike enkeltmennesker - som våger noe nytt og ikke gir opp - hadde ikke lære- og opplæringskontrakter kommet i stand innenfor fengslene. Ikke minst har jeg sett hva det å tegne en kontrakt - det å få den tilliten at en kontrakt blir inngått - og så arbeide seg fram mot en dokumentert yrkesutdanning, gjør med den enkelte innsatte når det gjelder selvbilde, motivasjon og framtidstro.

Lærekontrakter - lærlinger i fengsel

Veien fram har vært lang. Da jeg begynte på Ila, var det ingen tradisjon for tanken om tegning av lærekontrakt med innsatte i fengsel. Det var noe man bare ikke gjorde, og tanken var helt fremmed. Lenge hersket også den oppfatningen at fengselet rent juridisk ikke kunne være arbeidsgiverpart for en innsatt lærling. Men fengselsverkstedene og andre arbeidsplasser lå der, flere fengselsansatte så etter hvert behovet, og innsatte kom med ønsker om en yrkesutdanning og et annet ståsted etter soningen. - I et brev fra Justisdepartementet til fengselsdirektørene i august 1995 ble det endelig slått fast at lærekontrakter mellom innsatte og anstaltene skulle kunne tegnes. Det var ikke noe formelt i veien for det. Men å gjøre det, er likevel noe helt annet. Mye praktisk arbeid må gjøres før en lærekontrakt er i havn, og mye koordinerende arbeid må skje underveis. Den/de ansvarlige på fengselets arbeidsplasser får et stort opplærings- og tilretteleggingsansvar. Da trengs det mennesker som brenner for dette og ikke gir opp på veien. Og da trengs det samarbeid mellom flere ulike instanser.

Ila fikk sin første lærling i 1995. Da ble det tegnet lærekontrakt mellom fengselet og en innsatt som ønsket å bli møbelsnekker. Siden da har flere kommet til, og utdanning

gen har hele tiden vært et samarbeid mellom mange instanser: Verkstedene v/en ansvarlig verkmester har den praktiske veiledningen. Yrkesopplæringsnemnda i fylket v/ Fagopplæringskontoret har det formelle hovedansvar for kontraktene. Opplæringskontorene, som i flere tilfeller har tegnet kontrakten med den innsatte, vil ha praktisk oppfølgingsansvar og komme på regelmessige besøk til lærlingen. I tillegg kan opplæringskontorene hjelpe til med fortsettelse av lærekontrakten i en bedrift utenfor fengselet i de tilfellene den innsatte får mulighet til frigang. Skolen har ansvaret for den teoretiske undervisningen i allmennfag og yrkesteori. I tillegg har skolen det koordinerende ansvar og innkaller til jevnlig oppfølgingsmøter mellom partene. A-etat har - etter søknad - kunnet bidra med økonomisk stønad til yrkesteorilærer der skolen ikke har gjeldende studieretning og derfor må leie inn en lærer utenfra til yrkesteorien på Vkl-nivå.

Ila har siden det hele startet i 1995 utdannet 1 møbelsnekker, 2 malere, 2 tømrere og 1 rørlegger. Disse har enten fått hele utdannelsen sin innen fengselet eller de har tatt den siste delen av læretiden i bedrift utenfor Ila - på frigang. De har oppnådd fagbrev/svennebrev, er i dag løslatt og i fullt arbeid utenfor fengselet. Pr. i dag har vi en lærling innen bilmekanikerfaget, og vi har en institusjonskokklærling, den andre lærlingen som har fått kontrakt på kjøkkenet.

Jeg glemmer ikke første gang jeg var med på den høyttidelige utdelingen av fagbrev/svennebrev i rådhuset i Sandvika. "Vår" møbelsnekker skulle få svennebrevet sitt, og jeg satt i salen sammen med verkmesteren på Ila og bivånet utdelingen. Det var en feststund. Jeg var mektig stolt av han som hadde fullført yrkesutdanningen sin og sto der med svennebrevet sitt, og jeg var meget glad.

Opplæringskontrakter - lære kandidater i fengsel

Et fagbrev henger høyt. Det krever mye. Hva med de mange som ikke når så langt, men som likevel kan være gode, verdifulle arbeidstakere? Da ordningen med opplæringskontrakter i regi av Fagopplæringskontoret ble innført i 2001, ble en ny og viktig dør åpnet for mange og ikke minst for innsatte. For meg står 1995 og 2001 som merkeår innen yrkesutdanning for de menneskene jeg arbeider for.

På Ila hadde vi på slutten av 90-tallet en innsatt som ønsket

fagbrev innen et bestemt yrkesområde. De ansatte på verkstedet var positive, og skolen engasjerte seg i alt det praktiske arbeidet som må gjøres før en kontrakt kan tegnes. Så kom det for en dag at denne innsatte ikke på noen måte kunne makte fagbrevkravene, verken innen de allmenne fagene og yrkesteorien eller de praktiske kravene i læreplanen. Det fantes enda ikke noe som het opplæringskontrakter. Fagopplæringskontoret kunne ikke bli en samarbeidspartner. Hva gjorde vi? Den innsatte fikk en opplæringsavtale i samarbeid med skolen og verkstedet i fengselet. Enkelte mål fra læreplanene ble tatt inn i avtalen, og på slutten av året fikk han et bevis på gjennomgått opplæring. Et delkompetansebevis var det endelige målet etter fullført utdanning.

Men noe haltet liksom. En god del usikkerhet hersket både på verkstedet og i skolen. Vi hadde et fellesansvar, men manglet erfaring. Dessuten følte det hele litt løst, kanskje ikke forpliktende nok, og vi følte vi trengte en "overordnet" faglig samarbeidspartner. Vi hadde nok kommet over slike begynnervansker og tråklet oss videre.

Jeg er glad vi slapp å tråkle oss videre alene. For i 2000-2001 kom nemlig muligheten til å tegne opplæringskontrakter i regi av Fagopplæringskontoret. Lærekandidat blir man ifølge denne ordningen, og målet er en kompetanseprøve i den delen av læreplanen som man i samarbeid med Fagopplæringskontoret plukker ut til lærekandidaten. Målet er en mindre omfattende prøve enn fag/svenneprøven, en såkalt kompetanseprøve. Læringer og lærekandidater ble likestilt på den måten at kontrakten som tegnes, skal være like forpliktende for de to partene, nemlig læringen/lærekandidaten på den ene siden og verkstedet/Opplæringskontoret på den andre. Yrkesopplæringsnemnda i fylket v/Fagopplæringskontoret skal ha hovedansvaret for kontraktene.

For en glede det var å bli kjent med denne ordningen høsten 2001!

Etter møter mellom Fagopplæringskontoret, snekkerverkstedet og skolen ble en slik opplæringskontrakt tegnet mellom Ila og den ovennevnte innsatte i begynnelsen av forrige skoleår. Kontrakten skulle gjelde for ett år. Svært mye ble tatt ut av læreplanen, men det som sto igjen, var det vi - og lærekandidaten - mente var realistisk. I disse dager går denne første lærekandidaten på Ila opp til sin kompetanseprøve. Prøven er laget spesielt for han og er et samarbeid mellom veilederen på verkstedet, yrkesteorilæreren, Fagopplæringskontoret og en representant for Prøvenemnda. Det kompetansebeviset han får hvis han består denne prøven, vil vise akkurat det han kan. Når han snart skal ut på åpnere soning, vil ny opplæringskontrakt kunne tegnes, og han vil kunne gå videre i faget sitt.

Også innen mekaniske fag har vi en lærekandidat på Ila i dag. Hans kontrakt går over to år, men med kompetanseprøve etter hvert av årene, og med mulighet for utvidelse senere.

I begge disse tilfellene har Fagopplæringskontoret ikke bare hatt hovedansvaret for kontrakten, men vært aktivt med, kommet på jevnlige besøk, vært i kontakt både med ansatte

og innsatte og gitt råd/veiledning. Under marsjen er opplæringskontraktene med de to innsatte blitt justert noe, enkelte momenter har blitt tatt ut eller lagt til, for dette gis det anledning til, og den ene kontrakten ble noe måneder forlenget da man så at lærekandidaten trengte lengre tid enn først antatt på å bli fortrolig med nye ting. Veilederne på verkstedet har vært helt sentrale i dette arbeidet. Det er de som har hovedkjennskapet til lærekandidatene, og det er "skreddersøm" som her gjøres. Da trengs det entusiasme og følelse av at det man gjør, er meningsfullt. Og det trengs tid. Det er også vesentlig at man føler man får støtte fra overordnede i fengselet.

I begge disse tilfellene er opplæringskontrakten tegnet mellom den innsatte og Ila fengsel. Det er imidlertid ikke noe i veien for at opplæringskontoret i faget tegner kontrakt med den innsatte, slik det - som nevnt - i flere tilfeller er blitt gjort for læringenenes vedkommende. I disse tilfellene er lederen for opplæringskontoret den ansvarlige lederen for kontrakten. Opplæringskontoret kan da være behjelpelig med å finne et egnet praksissted utenfor fengselet - der kontrakten kan fullføres enten etter soning eller på frigang fra fengselet.

Jeg har sett mange innsatte vokse gjennom det å ha lærekontrakt. Nå ser jeg de to lærekandidatene våre vokse gjennom å ha opplæringskontrakt. Jeg er overbevist om at nettopp opplæringskontrakter er vesentlig for utdanning i fengsel, og at slike kontrakter kan bli et tilbud for flere innsatte enn lærekontraktordningen kan være. Mange av våre innsatte har så mangefull skolegang og et så anstrengt forhold til skole og utdanning at en lærekontrakt kan bli å gape over for mye. Men man har ikke låst seg til en opplæringskontrakt. Det fine er nemlig at en slik kontrakt eventuelt kan gjøres om til en lærekontrakt senere. Den kan bygges ut - med tanke på fullt fagbrev en gang i framtiden. Ordningen har en stor grad av fleksibilitet i seg.

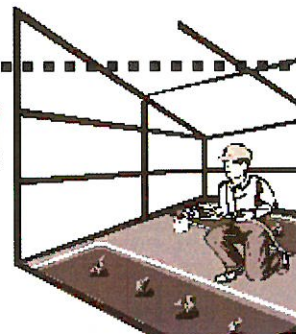
Opplæringskontraktene erstatter ikke lærekontraktene, men er et verdifullt supplement til dem. Begge kontrakttypene er med på å gi de innsatte et mål å arbeide mot, selvrespekt og en mulighet for et annet og tryggere ståsted i samfunnet etter soningen. Noe av det fineste i mitt eget arbeid med yrkesutdanning er de menneskene jeg har truffet - utenfor og innenfor fengselet - som har sett viktigheten av nettopp dette.

Lærekontrakter/opplæringskontrakter er kommet for å bli. Det er jeg overbevist om. Men jeg er også overbevist om at det hele ikke vil «gå av seg selv». Det vil stadig vil være behov for ildsjeler, for enkeltmennesker som ser mulighetene og som presser på for å få det til i praksis. For det enkleste vil alltid være å gjøre som man alltid har gjort - å drive med vanlig arbeid på verkstedene. Det som er utfordrende og spennende, men langt mer arbeidskrevende, er å hjelpe den enkelte innsatte fram til i løp som er riktig for nettopp han. Lønnen er fornøyde innsatte som tar ansvar og føler de er underveis, og lønnen er givende kontakt med andre yrkesgrupper og en stadig utvikling av samarbeidet mellom skolen og resten av fengselet.

Kongstanken for Ila som forvaringsanstalt er nettopp å skreddersy noe rundt den innsatte. Så jeg sitter her i august 2002 og tillater meg å være optimistisk.

Jeg vil bli anleggsgartner!

Av Lise Fylling, Nessodden vgs.



Dette er utsagnet til en fange i et norsk fengsel i våres. Hvordan skal vi forholde oss til det? Punkt 1 er selvfølgelig at mannen blir lykkeligere av å få bli noe han har lyst til, og punkt 2 er at han muligens kan gjøre nytte for seg i samfunnet som arbeidstaker og skattebetaler.

For lærere i fengsler er derfor kompetansereformen "Livslang læring" en flott mulighet til å kunne gi denne mannen en utdanning. Ved hjelp av realkompetansevurdering kan man finne ut hva mannen mangler for å bli nettopp anleggsgartner.

Og vi har opplæringsloven på vår side:

- Voksne født før 01.01.78 som ikke har fullført videregående opplæring har rett til videregående opplæring på lik linje med unge elever (reform 94).
- Voksne med denne retten har rett til å bli realkompetansevurdert og få opplæring tilpasset denne vurderingen.

Opplæringen skal være gratis og skal organiseres av fylkeskommunen.

Det er opprettet flere servicesenter i alle fylker i Norge for å gi råd og veiledning til voksne og hjelpe skoler med å sette i gang ulike kurs. Tanken er at tilbud og etterspørsel skal styre kursene.

Hva er egentlig realkompetansevurdering?

Jeg pleier å si at realkompetanse er den voksnes livserfaring, skoleerfaring og arbeidserfaring. Og når vi lærere i den videregående skolen skal vurdere denne kompetansen, må vi forholde oss til de nasjonale læreplanene som er vårt arbeidsverktøy.

Læreplanene er vanskelige å forstå for mange voksne! Derfor har Akershus Fylkeskommune utarbeidet egenvurderingsskjemaer innenfor mange fag i den videregående skolen. Disse er utarbeidet av faglærere som kjenner faget godt, både fra innsiden av skolen og fra arbeidslivssiden. Læreplanene er omgjort med et forenklet språk, og de er svært praktisk rettet. Mange yrkesfag og alle allmennfag som gir studiekompetanse har ferdige egenvurderingsskjemaer. Det er ingenting i veien for at lærere i fag det ikke er utarbeidet skjemaer i, kan bruke sin læreplan på samme måte.

For å forklare hva jeg mener litt bedre, har jeg tatt med et eksempel fra matematikkverktøyet.

I læreplanen står det at

Elevene skal kjenne tallenes plassering på tallinjen, ha kjennskap til irrasjonelle tall og kjenne til at ethvert intervall på tallinjen inneholder uendelig mange tall.

Dette er ikke lett å forstå for alle voksne!! Derfor er det i egenvurderingsskjemaet gitt 2 eksempler for å illustrere målet:

Eks. 1 Plasser følgende tall på tallinjen: 1 -3 2,5 $\frac{3}{4}$

Eks. 2 Kan du nevne tolv tall mellom 1,1 og 1,2?

Disse eksemplene gjør det mye enklere for den voksne å si om han kan det eller ei.

På alle målene er det avkryssingsmuligheter slik at eleven kan sitte i ro og mak og tenke før han setter kryss på om han **behersker**, **behersker ikke** eller er **usikker** på målet. Vi deler ut skjemaene 2 uker før eleven skal snakke med faglærer for at han skal ha fått muligheten til å tenke og oppdatere seg.

I yrkesfag er det viktig at vi tenker hele fag og ikke deler vurderingen opp i elementer som grunnkurs, VK1 og VK2.

Mannen som vil bli anleggsgartner må da vurderes i grunnkurs naturbruk og VK1 anleggsgartner og driftsoperatør idrettsanlegg helhetlig. Så må han ta læretid i bedrift i anleggsgartnerfaget. Læretiden kan avkortes dersom han har mye praksis.

For å realkompetansevurdere mannen må vi skaffe til veie en lærer innen dette faget hvis vi ikke behersker det selv. Er det vanskelig, kan selvfølgelig en faglært anleggsgartner samarbeide med pedagogen om å finne ut hva eleven mangler.

Kandidaten må først få et egenvurderingsskjema i anleggsgartnerfaget som han krysser av, så kommer han til en samtale med faglærer som varer ca. 1 time før faglærer fyller ut en vurdering av kandidaten på et målskjema. Kandidaten bør ha med seg alle attester, vitnemål og lignende når han kommer til samtale slik at læreren kan se hva han har bedrevet. Dette er selvfølgelig ikke alltid mulig av ulike årsaker, men det letter jobben vår.

Mange er bekymret for at eleven juger på seg kunnskap han ikke har. For eksempel at han mangler dokumentasjon på noe han sier han har gjort. Det spiller ingen rolle; det er ikke vanskelig for en god fagmann/lærer å finne ut om vedkommende snakker sant ved hjelp av sine fagspesifikke spørsmål. Det er også mulig å la eleven vise i praksis hva han kan. (eks. elektriker fra Somalia)

Etter vurderingen skal opplæringen starte. Også her må vi også prøve å være fleksible og tolerante! De som jobber med faget til vanlig er de som kan det best! Prøv derfor å få eleven ut i arbeidslivet så fort som mulig. Selv pleier jeg å dele opp alle målene eleven mangler i **praksismål** og **teorimål**. Og så sender jeg dem ut i ver-

den for å få dekket disse målene. Det er lurt å skaffe seg noen gode kontakter innen bransjen og så samarbeide nært med dem under hele opplæringen. Det er kanskje ikke alltid like lett å sende fanger ut av "buret", kanskje er det av og til lettere å få en fagarbeider inn i "buret"? Hvordan dette skal lønnes, blir opp til hver enkelt fylkeskommune.

Når vi skal gi opplæring må vi tenke på om kandidaten skal være privatist eller elev. Skal han være elev og lærling, krever det fullt vitnemål/kompetansebevis med alle allmennfag på VK1 nivå. Skal han være privatist i yrkesfagene, må han ha 5 års variert praksis innenfor faget. Her er fagopplæringskontoret vår gode kontakt! Alle allmennfagene kan realkompetansevurderes på lik linje med yrkesfagene.

Kurs for interesserte lærere blir holdt med jevne mellomrom i regi av fylkeskommunen eller skoleetaten. Her får man se og jobbe med egenvurderingsskjemaene, og man får en enkel innføring i metoden. Er det ellers noe kan dere lure på kan dere sende en e-post til meg. Adressen er lisyf121@vgs.akershus-f.kommune.no

TIPS til

Realkompetansevurdering

En forutsetning for et godt resultat er at eleven er i jobb eller har jobbet med faget. Vi oppfordrer derfor de som ikke gjør det til å ta seg deltidsjobber/ekstravakter innenfor faget.

Elevene tas inn 3 dager i uka på skole, 4 eller 5 skoletimer p.r. dag. Skoledagen må tilpasses arbeid og barn, slik at skolestart til 2. og 3. time er best.

Undervisningen må komprimeres og sees på i helhet, og mål som kan oppnås i praksis kuttes ut i undervisningen.

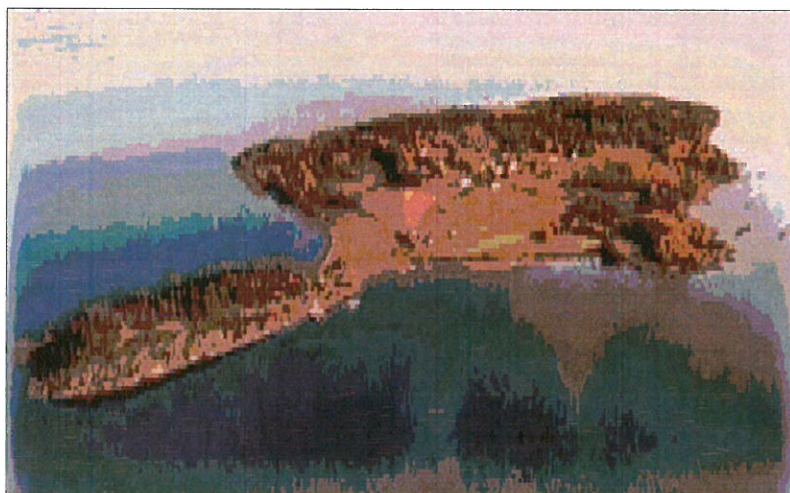
Det forutsettes også hjemmearbeid i form av tverrfaglige prøver. Elevene oppfordres til å kjøpe lærebøker. Vi bestemmer ikke hvilke lærebøker de skal kjøpe, men sier at de bør velge noen de liker. Vi tar alltid en undervisningsdag med studieteknikk når de starter på skolen.

Hvis eleven blir godkjent i et helt fag, blir kunnskapene testet gjennom tverrfaglige prøver gjennom skoleåret.

Hvis elevene skal integreres i en ordinær klasse må undervisningsopplegget for hele klassen være slik at det undervises i det de voksne mangler når de voksne er der, og i det de voksne kan når de voksne ikke er der. For eksempel

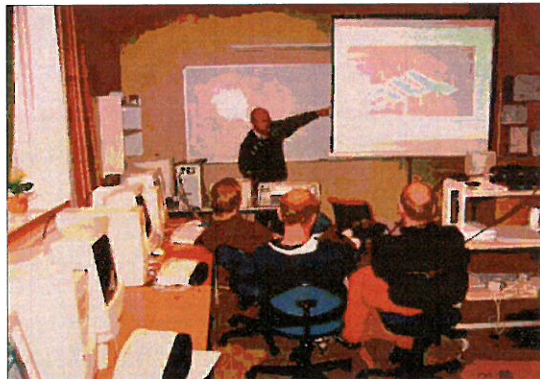
Bastøy

Fengsel



Bastøy er en øy på ca. 2,5km² som ligger mellom Moss og Horten. Vi sier gjerne at Bastøy har verdens flotteste luftegård. Øya regnes som en naturperle og har status som landskapsverneområde. Det tar en time å gå rundt øya. Bastøy har en sjelden rik flora. Det er gode fiskemuligheter fra øya. På sommeren er det som oftest god badetemperatur i vannet. For deg som er glad i natur og friluftsliv og som liker å trene, også utenfor treningsrommet, er Bastøy et godt alternativ.

Det er i dette fengsl, og i Horten fengsel, Horten videregående skole har ansvaret for fengselsundervisningen gjennom følgende skolekursstilbud.



Skole / kurs

Horten vgs., som gir et tilbud om videregående opplæring innenfor allmenn og yrkesfaglige studieretninger i Borre kommune, har i tillegg ansvaret for skoletilbudene ved Bastøy fengsel. All undervisning ved skolen er deltidstilbud, og det betyr at deltagerne også må delta i den daglige arbeidsdriften ved Bastøy fengsel. Skoletilbudene er derfor tilrettelagt i et samarbeide med driftsjefen og de forskjellige driftsavdelingene, og er knyttet opp mot fengslets daglige arbeidsoppgaver. De forskjellige tilbud vil normalt gjennomføres over en 10 ukers periode og med et tilbud av gangen for den enkelte deltager og med mulighet til å søke andre tilbud etter et gjennomført skole- eller kursstilbud.

Dataundervisning:

Datakortets moduler, med faglærer Rolf Bredo Gundersen, har inntil 19 plasser. Datakortet er et førerkort for bruk av PC og tilhørende programvare. Datakortet er en ferdighetstest, ikke et kurs. Kurs- og opplæringsmaterieill er hjelpemidler på veien mot datakortet. Datakortet består av følgende 7 moduler.

1. Grunnleggende IT-forståelse.
2. Bruk av datamaskin og operativsystem
3. Tekstbehandling
4. Regneark
5. Database
6. Presentasjon
7. Internett og E-post

I.K.T. (Innformasjon og Kommunikasjonsteknologi) har tre moduler:

Modul 1. Praktisk arbeid med PC med inntil 6 plasser med instruktør Lars Oskar Bråten.

Modul 2. DAK (AutoCad)

Modul 3. Web-design med inntil 10 plasser med instruktør Rolf Bredo Gundersen med god hjelp av en av de innsatte med gode kunnskaper innefor web-design.

Modul 1 består av praktisk arbeid med PC. Dette vil sette deltakerne i stand til å bygge opp en PC med stan-

dard moduler, installere og konfigurere ny programvare og opprette enkle nettverk, samt å kunne utføre enkel feilsøking og feilrettemetodikk. Det utstedes et kursbevis fra Horten vgs. som dokumenterer oppnådde ferdigheter i forhold til kursets innhold.

Modul 2 vil gi grunnleggende kjennskap til og bruk av AutoCad som tegneprogram innenfor DataAssistertKonstruksjon (DAK). Kurset kvalifiserer for arbeid knyttet til teknisk tegning og dokumentasjon i ulike bransjer. Det utstedes et kursbevis fra Horten vgs. som dokumenterer oppnådde ferdigheter i forhold til kursets innhold.

Modul 3 som er et kurs i Web - design, er basert på Adobe GoLive, som er et komplett Web - editeringsprogram for å opprette og vedlikeholde egen hjemmeside på internett. Det utstedes et kursbevis fra Horten vgs. som dokumenterer oppnådde ferdigheter i forhold til kursets innhold.

All dataundervisning vil foregå i våre 2 datarom, delvis som organisert undervisning med faglærere eller som selvstudier med veiledning fra samme faglærer. Det er fra skolen utplassert tre datamaskiner i biblioteket som kan benyttes til selvstudier og til skrivearbeider. Det kan i helt spesielle tilfeller og etter anbefalinger fra faglærer, være mulig å få låne en datamaskin ved skolen som eleven kan ha på sitt bosted.



Botrening:

Botreningsprogrammet (kurs) er obligatorisk for alle nyinnsatte ved fengselet. Dette kursstilbudet vil normalt vare i to uker, men vil i perioder kunne kjøres som en ukes kurs, når inntak av nyinnsatte til Bastøy er stort. Dette kurset gir kunnskaper om det å bo og klare seg selv i fellesskap med andre. Dette er kunnskaper alle må ha, for å kunne sone sin dom og bo i fellesskap med andre innsatte på Bastøy.

Kurset gir læring i husholdning, matlaging og baking, renhold, personlig hygiene, vask og vedlikehold av tekstiler o.s.v. Dette er kunnskaper og ferdigheter man også har nytte av etter endt soning. Botreningskurset er med Anne Ch. Veberg og har plass til fem deltagere.

En del av botreningsinnholdet er også informasjon fra de forskjellige avdelingene på Bastøy, dette er informasjon om skole, jobbtilbud, fritidstilbud, saksbehandlingsregler, permisjonspraksis, sosialtjenesten, hel-



NATIONAL EDUCATION OFFICE
HORDALAND COUNTY

European
Prison
Education
Association



Journal no 110/02/721.241.3



"Prison Education in a Holistic Perspective"

September 2002

National Education Office, Hordaland County
in cooperation with
Prisons and Probation Service in Denmark.
Criminal Sanctions Agency, Prison Service in Finland
Swedish Prisons and Probation Administration

To:

- *The Ministries of Justice and the Ministries of Education in Europe*
- *Non – governmental organization (NGO's) for adult and continuing education and for prison education in Europe, Canada and the USA*
- *The participants of the 8th international conference on Prison Education, Nordwijkerhout, the Netherlands, October 2001*
- *Mr. Stephanos Stavros, Head of the Penology and Criminology Division DGI, Department of Crime Problems, Council of Europe, F-67075 Strasbourg Cedex, France*
- *Mr. Alan Smith, Coordinator Sokrates- Grundtvig Programme, Education and Culture Directorate-General, European Commission, Belliardstraat 7, B-1040 Brussel, Belgium*

Dear Sir/Madam,

Enclosed you will find the announcement of **The 9th EPEA International Conference on Prison Education**

" ALL OF ME! PRISON EDUCATION IN A HOLISTIC PERSPECTIVE"
14 – 18 June 2003, Quality Skjærgården Hotel, Langesund, Norway.

The National Education Office, Hordaland County, Norway will be organising this conference in cooperation with Prisons and Probation Service in Denmark, Criminal Sanctions Agency, Prison Service in Finland, Swedish Prison and Probation Administration in Sweden and the Steering Committee of the European Prison Education Association.



The organising committee invites you and your colleagues to attend our conference. We would very much appreciate if you would come to Norway and share your ideas in the field of prison education with participants from other countries.

We request you to forward this **announcement** and the **application form** to persons engaged in prison education.

The title of the conference is "**All of Me! Prison Education in a Holistic Perspective**".

The conference will focus on the following themes:

- Does Prison Education Benefit the Needs of the Inmates?
- ICT – a Gateway to the outside World. Possibilities and Pitfalls.
- Vocational Training in Prison – from Swords to Ploughshares. Habilitation as a Mental Process.
- The Creative Human Being – Art Education in Prison. Creativity and Re-Creation.

Target groups

European prison educators: practitioners, administrators and policymakers in the area of prison education.

Working language

English

Background

The European Prison Education Association (EPEA), had its beginning in 1989 and was officially founded in Sweden in 1993. Its constitution contains the following aims:

- ◆ to promote education in prison according to the Recommendation No. R (89) 12 of the Committee of Ministers to Member States of the Council of Europe (1989)
- ◆ to support and assist the professional development of persons involved in education in prison through European co-operation
- ◆ to work with related professional organisations
- ◆ to support research in the field of education in prison

One way the EPEA tries to achieve these aims is to hold an international conference every two years. The first European conference on prison education was held in England in 1987, and it has been arranged every two years from then. This will be the 9th conference.

Structure

The conference will consist of keynote speeches, workshops, discussion groups, prison visits and some cultural and social events. Since the meeting will be organised as a working conference a few presuppositions are implied:



1. all participants are able and willing to contribute in an active way, for example by:
 - taking an active part in the plenary or group discussions (all participants)
 - presenting a paper and discussing the subject in a workshop (some participants)
 - participating actively in the workshops (all participants)
 - leading an (inter) active workshop (some participants)
 - taking an active part in the prison visits (all participants)
 - presenting educational programmes that are used in the prisons of one's own country
2. all participants are expected to be directly or indirectly involved in prison education and prepared to disseminate the results of the conference in his or her country, working place, etc.
3. those attending should have sufficient fluency in English, the working language of the conference

We would like to welcome delegates from as many European countries as possible and we gladly welcome colleagues from other continents as well. The numbers of participants must, however, be limited to one hundred and twenty (120) participants. The EPEA conference guidelines say that three target groups should be equally represented in the conference: practitioners; (i.e. persons engaged in basic or academic education, vocational training or education, social education or training, creative & cultural activities, physical education & sport and library facilities), administrators and policymakers in the area of prison education.

If the conference will be oversubscribed priority will be given to members of the EPEA and we will set a maximum number of participants per country. Becoming a member of EPEA is very easy. The annual fee for individual members is £10 (ten pounds Sterling) and £20 for associate members (members outside Europe). For more information see <http://users.tibus.com/epea>.

Summing up

What we have in mind is a working conference with a maximum of 120 participants, mainly from a large number of European countries but also delegates from other continents, representing the three different target groups in a good balance.

The conference will take place in Langesund, Norway, 14 – 18 June 2003. Langesund is a small town situated about 150 kilometres south of Oslo on the western coast of the Oslo fjord.

The conference fee for EPEA members is **€ 550, for non-members € 600**. The fee includes accommodation (a single hotel room for 4 nights), all meals, welcome reception, coffee or tea during the breaks, excursions, a prison visit and the official conference report.

We kindly request you:

- to forward this invitation to other members of the EPEA and/or other persons working in prison education who are interested in attending this conference
- to preregister for this conference by filling out the enclosed application form. You will also find this invitation and the application form on the following address on our Website:

<http://su.hl.no/opplaering-kriminal/>



The application form should be sent to:

National Education Office, Hordaland County
attn. Hanne Britt Iversen
Box 7325
5020 Bergen
NORWAY
E-mail: Hanne-Britt.Iversen@su-ho.stat.no

We would like to request you to send us the filled out application form as soon as possible, and **not later than 15 November 2002**. The forms received will be dealt with on a first come basis. In the beginning of 2003 we will send you more information on the conference programme, a confirmation and an invoice. So please **do not send us any money or cheques before** you have received this information. If you have any questions you can call or mail: Liv Rogstad (phone: + 47 55 57 23 78; e-mail: liv.rogstad@su-ho.stat.no) or Torfinn Langelid (phone: + 47 55 57 23 66; e-mail: torfinn.langelid@su-ho.stat.no) and we will be happy to give you all the information you may need.

We are looking forward to meeting colleagues from a wide variety of countries and we are confident that this 9th EPEA conference will be a good one.

Yours sincerely,

Kjellbjørg Lunde
Director, National Education Office,
Hordaland County

Paddy Rocks
Chair of the EPEA

The Organising Committee:
Kirsti Kuivajärvi, (Finland)
Torfinn Langelid, (Norway) chair
Kaj Raundrup, (Denmark)
Liv Rogstad, (Norway), secretary
Svenolov Svensson, (Sweden)

Enclosures: Information about Special Sessions for Directors/Co-ordinators
Application Form
Abstract Form (for Workshop)
Preliminary Programme

setjenesten, samt de andre programtilbud som gis ved Bastøy. Horten vgs. utsteder kursbevis etter endt kurs.



Her ser vi Anne Ch. Veberg slapper av i stua.

Landbruksundervisningen med faglærer Hilde Tørnby har inntil 12 plasser. Det er et tilbud innefor studieretningsfagene i grunnkurs naturbruk, og fagene er:

1. Naturbruk og friluftsliv
2. Teknikk og håndverk
3. Plantedyrking
4. Husdyrbruk
5. Skogbruk

Fagene blir lagt opp fortløpende etter hverandre, og hvert fag varer i 9 til 10 uker. All undervisning foregår i en kombinasjon av teori og praktisk arbeide, i klasserommene og ute i avdelingen. Hvert av fagene avsluttes med en eksamen med sensor fra Melsom videregående skole, og med kompetansebevis utstedt av Horten videregående skole.

Håndverks - Vaktmesterkurset har Frode Megrund som instruktør, og det er inntil 6 plasser.

Det er fra høsten 2001, etablert et håndverks- og vaktmesterkurs. Kursets innhold er planlagt med 4 moduler, hver modul vil vare i 9-10 uker, og vil være rettet mot en vaktmesters daglige oppgaver og ta vare på de vedlikeholdsbehov som Bastøy fengsel har i forhold til sine mange forskjellige bygginger og tekniske installasjoner. Den første modulen er planlagt med følgende innhold:

1. Bruk av snekkermaskiner
2. Materiallære, trearbeider
3. Tegning og tegningsforståelse
4. Grunnleggende kunnskap om fyring og ventilasjonsanlegg
5. Bruk og vedlikehold av verktøy
6. H.M.S.-forskrifter innefor overnevnte arbeidsområder

Rekkefølge, innhold og gjennomføring av de neste modulene, som er under planlegging, vil også være avhengig av hvilke arbeidsoppgaver som skal løses.

Horten vgs. ønsker alle innsatte velkomne og håper dere vil benytte dere av våre skole- og kurstilbud under soningen ved Bastøy fengsel.

Horten v.g.s. har for tiden ingen tilbud innenfor allmennfaglig studieretning ved Bastøy fengsel, men det vil være mulig gjennom frigang å søke seg til skoler i vårt nærområde dvs. Vestfold, hvor man vil finne de fleste grunn- og videregående skoletilbud innenfor allmenne og yrkesfaglige studieretninger.



Brukerundersøkelse!

Det ble i forbindelse med vårt skole- og kurstilbud gjort en brukerundersøkelse hvor 10 tilfeldige innsatte, som hadde deltatt på ett eller flere av våre tilbud, deltok. De ble stilt noen enkle spørsmål som var laget av en innsatt, som selv hadde deltatt på flere av våre datakurs. Vi fikk fem svar på følgende spørsmål.

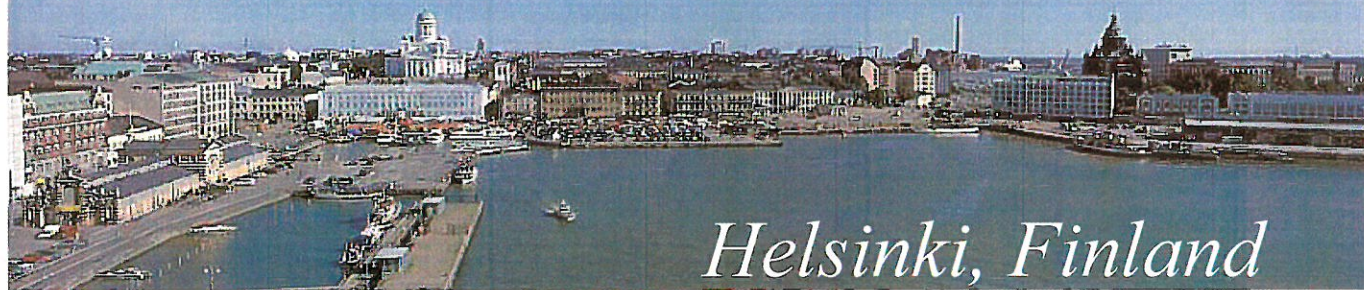
- Deltar du eller har du deltatt på noen av våre skole - kurstilbud under soningen?
- Hvordan var gjennomføringen av skole - kurstilbud med tanke på:
 - Innholdet i kurset.
 - Gjennomføringen av kurset
- Er det noe du skulle ønske hadde vært gjort annerledes?
 - Eventuelt hva?
- Var du selv fornøyd med kurset?
- Har du forslag til andre skole - kurstilbud enn de vi har i dag?
 - Eventuelt hva vil du foreslå?

Svarene som vi fikk tilbake av de fem, er entydige på flere forskjellige måter. Alle er positive til skole- og kurstilbudet som Bastøy har, alle er meget godt fornøyd med kurset som de har deltatt i og synes det svarer til forventningene, og flertallet ønsker seg flere skole- og kurstilbud, som studiekompetanse og høyere utdanning innen IKT- sektoren.

Den 10:e nordiska

Av Asbjørn Støverud og
Jon Erik Rønning (foto)

fängelseutbildarkonferensen



Helsinki, Finland

Den 5. til 8. september gikk den 10:e nordiska fängelseutbildarkonferensen av stabelen i saunaens hjemland, Finland, nærmere bestemt på Hanaholmens kulturcentrum i Esbo. Konferanseprogrammet oppfordret også til omfattende saunaaktivitet med innlagte svetteøkter både morgen og kveld.

Ved siden av damp, varme og bjørkeris ble det også tid til mange gode forelesninger. Temaet for konferansen var "Fängelseundervisningen och den kreativa människan". Det er ikke rom for å referere alle bidragsyterne her, så undertegnede har valgt å fokusere på de to foreledragsholderne som opplyste deltagerne på lørdag, Jussi T. Koski og Märta Tikkanen. Noen som opplevde Hannu Lauerma's forelesning om den biologiske bakgrunnen for lærevansker, vil kanskje stille seg spørrende til hvorfor ikke han er med her. Undertegnede forsto ut fra de finsktalende deltagernes reaksjoner at dette var en eksepsjonelt god forelesning, og noen poeng fikk jeg med meg. Problemet er at vi som ikke forstår finsk, det er faktisk noen av oss, mistet mye i oversettelsen. All ære til de to simultantolkene, men i kreativitetens navn kan jeg si at den simultantolken som holder følge med Lauerma, fortsatt ikke er født.

grunnen for lærevansker, vil kanskje stille seg spørrende

En annen forelesning som også burde vært kommentert inngående er Tone Pettersens presentasjon av prosjektet *Evaluerings av fengselsundervisningen i Norge*. Dette er et samarbeid mellom pedagogisk institutt ved NTNU og VOX. Formålet med arbeidet er å komme fram til konkrete tiltak som kan styrke fengselsundervisningen. Einar Skaalvik, professor ved NTNU og VOX, Liv Finbak, forsker ved VOX, og Tone Pettersen, stipendiat ved NTNU, er knyttet til prosjektet. Arbeidet med evalueringen startet i 2000, og skal fullføres høsten 2003. Til tross for mye gjenstående arbeid, ble det presentert flere interessante resultater. Faglig sett var denne forelesningen veldig interessant for oss nordmenn, men det vil ikke bli avslørt noen resultater her. Tone skal også fore-



Her ser vi Tone
Pettersen, stipendiat
ved NTNU, i
aksjon på Hanaholmen



Niels Petter Broch (t.v.) og Torfinn Langelid fortalte om og viste eksempler fra norsk fengselsundervisning. Niels Petter demonstrerte hvordan han på en utmerket måte implementerer IKT i undervisningen på Brevvedt fengsel. Særlig var hans magiske kvadrater interessante, men han fremhever at det viktigste er at eleven gjør arbeid som er knyttet opp mot det enkelte faget.

lese om emnet på Solstrand-konferansen, 16-18 oktober, så hun har bedt pent om at redaksjonen sparer hennes bidrag til neste nummer, noe vi selvsagt tar hensyn til.

Jussi T. Koski, professor i pedagogikk, snakket lørdag ettermiddag om "Kreativitet som resurs". Innledningsvis fortalte han om et kreativt menneske med kreative løsninger på problemene sine. Historien omhandler en gammel mann som var mektig irritert over noen ungdommers fotballspill på nabotomten. En dag tok den gamle mannen kontakt med ungdommene, han hadde en djevelsk plan. "Hvis dere er interessert, er jeg villig til å betale dere to euro hver for hver gang dere kommer hit og spiller fotball", sa den gamle mannen. Guttene tenkte at gubben måtte være sprø, men lettjente penger er jo tross alt lettjente penger, så de takket ja. Etter en uke tok mannen på ny kontakt med guttene. "Dere skjønner det at den økonomiske stillingen min har fått seg en knekk, så jeg har ikke lenger mulighet til å betale dere mer enn to euro per gang", sa den gamle mannen. Guttene var ikke særlig fornøyde med dette, men de godtok det nye tilbudet. En uke senere gjentok dette seg, mannen gikk over og foretok en ny justering i lønnsforholdet. Guttene var nå enda mindre fornøyde, men de konkluderte med at en euro er bedre enn ingen. En uke senere tok den gamle mannen på ny turen over på nabotomten. Der måtte han gi ungdommene den nedtrykkende beskjeden at han ikke lenger kunne lønne dem i det hele tatt. Da rant det fullstendig over for ungdommene. De aksepterte selvfølgelig ikke å bli utnyttet på den måten av en gammel mann. "Forbannede gubbejævel, tror du vi gidder å spille her helt gratis eller", skrek guttene i kor og strøk bortover gaten.

Denne historien, som er mye brukt blant kreativitetsforskere, fanger essensen i begrepet kreativitet. Den gamle mannen må ha hatt en følelse av "flow" i det utspekulerte prosjektet sitt. Begrepet "flow" kan defineres som en tilstand der mennesket er ekstremt fokusert på en oppgave, alt går smidig og man har ikke følelsen av problemer. Dette er også den tilstanden når mennesket er mest lykkelig.

Koski hevder at mennesket er mest kreativt når det utfører handlinger av fri vilje, ikke tvang. Frihet og lek er viktige stikkord i denne sammenheng. Man kan altså ikke tvinge fram kreativiteten, den må fostres fram. Det gir seg da at vi som fengselslærere må legge til rette for at elevene skal utfolde seg kreativt.

Koski skisserte tre måter å være kreativ på: Man kan være briljant, personlig og uforbeholdent kreativ. Når man besitter en av de to førstnevnte formene for kreativitet, er det nødvendigvis ikke slik at andre forstår den. Hvis man derimot er uforbeholdent kreativ, forstår andre det, man har en form for sosial kreativitet. Det kan konkluderes med at den gamle mannen kommer inn under denne kategorien. Kreativitetsforskere mener at det er kunnskapsnivået som gjør mennesker uforbeholdent kreative. Man trenger altså ingen klovnehatt for å være kreativ, men høyt kunnskapsnivå innenfor fagfeltet en skal være kreativ i. I denne sammenheng kan det også nevnes at heller ikke rus virker kreativitetsfremmende, noe mange kunstnere nok vil være uenige i.

Hvis vi betrakter kreativitetsbegrepet til Koski i sammenheng med våre elever, så kan man slutte at de antageligvis har opplevd "flow" innenfor kriminell virksom-

het. Sett fra samfunnets ståsted, er altså deres kreativitet kanalisert ut på feil måte. Vår oppgave innenfor fengselsundervisningen blir da å hjelpe elevene å finne "flow"-opplevelser gjennom mer konstruktive aktiviteter. Hvis denne følelsen av mestring er totalt fraværende, blir resultatet hverdagsdepresjoner, noe som ikke er et ukjent fenomen for mange innsatte som har en relativt monoton hverdag.

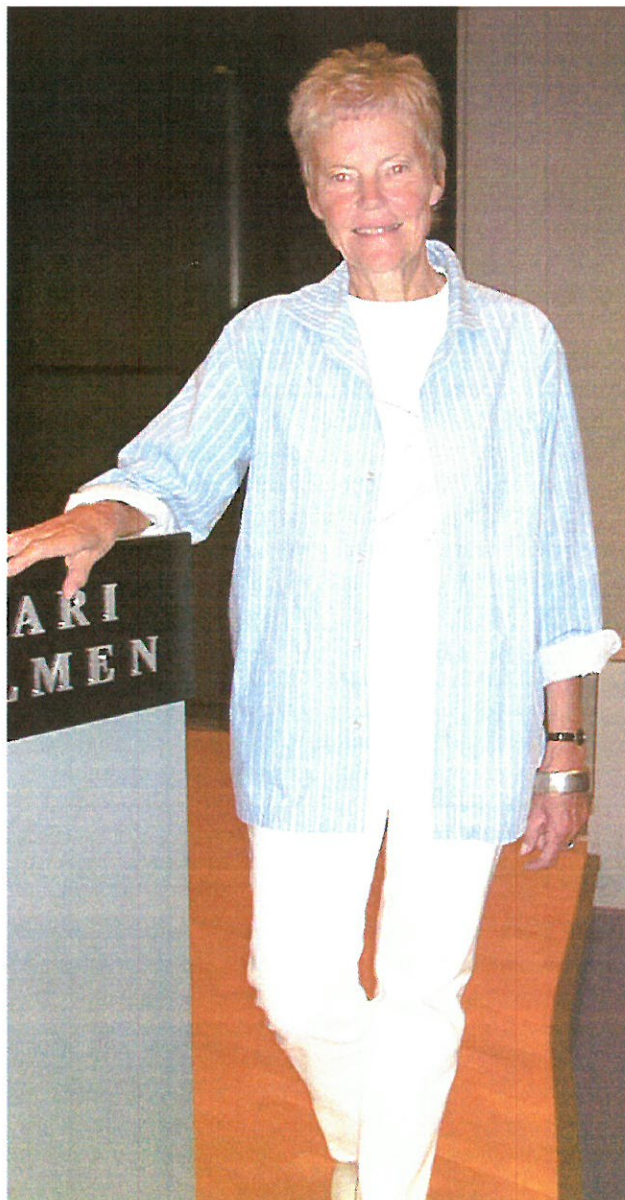
Det sentrale spørsmålet blir da hvordan vi skal klare å kanalisere ut elevenes kreativitet på en konstruktiv måte. Svaret er enkelt, mener Koski, vi må forvente at elevene er kreative. Den letteste måten å gjøre dette på, er ved å be dem om å være kreative. Forut for dette må vi ha gitt dem en ballast i form av et minimum av fagkunnskap.

Mens Koski ga oss en godt teoretisk utgangspunkt for å forstå kreativitetsbegrepet, satte Märta Tikkanen, en finsk forfatter, kreativiteten i system. Sistnevnte ga et foredrag med tittel "Skapa fritt", som på en elegant måte pendlet mellom det ekstremt humoristiske og det grav-alvorlige. Det er en håpløs oppgave å skulle gjengi en forestilling som dette, hun må oppleves. Derfor skal jeg nøye meg med å si litt om henne og hennes litterære produksjon.

Tikkanen er kjent for blant annet romanen *Män kan ikke våldtas*, 1975, og diktsamlingen *Århundradets kärlekssga*, 1978. I disse to bøkene tematiserer hun kvinners hjelpeløshet og frustrasjon i møte med vold og undertrykking. Forfatterskapet hennes er oversatt til over tjue språk, og hun er en av de mest leste nålevende nordiske forfattere. Tikkanen skrev sin første bok som seks-åring, da lillebroren ble født. Bakgrunnen for denne boken var at den unge forfatteren ikke var helt fornøyd med det nye verdensbildet. Tidligere hadde hennes verden vært relativt oversiktlig med kun tre primære innbyggere, mamma, pappa og Märta. Men plutselig kom dette nye, lille og ekstremt skrikende mennesket og forkludret det oversiktlige verdensbildet hennes. Dette er en problemstilling som mange av oss har opplevd, og i slike situasjoner er som kjent gode råd dyre. Løsningen for Tikkanen ble da å skrive en bok, men i denne boken, som var om familien, var den nye verdensborgeren elegant kuttet ut. I denne sammenheng kom hun med kreative betraktninger rundt begrepet fiksjon, som forfatter lever hun jo i fiksjonens verden. Når verdenen ikke er som den bør, er det bare å sette seg ned og lyve, og det var dette Tikkanen gjorde i forbindelse med brorens

fødsel. Videre mente hun at god fiksjon gjerne er et resultat av resirkulering og justering av andre menneskers historier. I praksis betyr det at man får en god historie fortalt, man gjør den til sin egen og man spriter den opp slik at den blir enda bedre. Dette er, som Tikkanen sier, kreativt og skapende arbeid. Hun er da på linje med Ingvar Ambjørnsen som hevder at et samfunn uten "løgn", er et trist samfunn.

Men skrivingen er ikke bare et middel for å få ut kreativiteten for Tikkanen, den har også mer alvorlige formål. Gjennom forelesningen fikk vi som nevnt ikke bare innblikk i lystbetonte sider ved livet hennes, hun har også gitt ut bøker som tar for seg sønnens alvorlige depresjoner, *Personliga angelägenheter*, 1996, og datterens ADHD, *Sofias egen bok*, 1982. Ved å bearbeide tøffe opplevelser gjennom skrivingen, fungerer den som en måte å lindre smerte på. Sistnevnte bok har åpnet for en større forståelse rundt ADHD-problematikken. I denne sammenheng oppfordret Tikkanen konferansedeltagerne til å være oppmerksomme på fengselevenenes



Märta Tikkanen, finsk forfatter, holdt et meget interessant foredrag.



De kulturelle innslagene var det mange av. Fredag kveld ble vi fraktet med båt til det nyrestaurerte Sveaborg. Her ser vi en gjeng som nyter det fine været på soldekket. Vi kjenner igjen Gudrun Halvorsen og Anne K Anzjøn fra Stenkjer vgs. i forgrunnen.

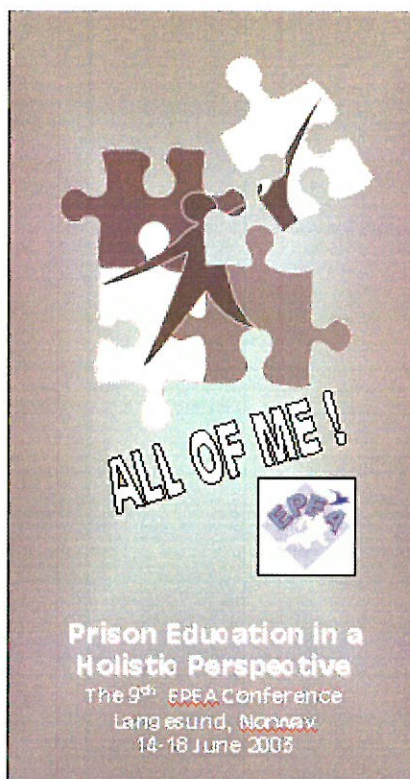
bakgrunn. Det er en kjent sak at mennesker med denne type problemer er overrepresentert i fengsel.

Avslutningsvis vil jeg driste meg til å oppsummere utbyttet av konferansen. Som det kommer fram over, fikk vi presentert flere gode foredrag, og jeg sitter igjen med mange impulser som jeg skal prøve å omsette i den daglige undervisningen. Vi leverte alle inn evalueringsskjemaer siste konferansedag, og arrangørkomiteen vil nok på en god måte analysere seg fram til hva som faglig sett er verdt å ta med seg videre, og hva som kanskje kan justeres noe. Jeg vil derfor – med ekstremt subjektive briller – se litt på hva man generelt sett sitter igjen med etter slike konferanser.

Foredragene som er omtalt over, er den formelle delen av konferansen, og kvalitet på disse er en forutsetning for at konferansen skal bli bra. Men man skal ikke kimse av den mer uformelle delen ved at miljøet møtes på denne måten. Da tenker jeg først og fremst på de kontaktene man knytter til andre mennesker. Både som faglærer og fengselslærer er det viktig å komme seg ut for å møte andre som arbeider med det samme som en selv, slik at man kan utveksle ideer og erfaringer.

Konferansen var den tiende i sitt slag og kan derfor betraktes som et jubileum. Her ser vi planleggingskomiteen med Kaj Raundrup, Kirsti Kuivajärvi, Svenolov Svensson, Torfinn Langelid, Sari Virtanen og Raija Järvenpää-Nyström under markeringen av jubileet iforbindelse med festmiddagen lørdag kveld.





«All of me, Prison Education in a Holistic Perspective» er satt som tittel for den 9'ende EPEA konferansen. Konferansen vil finne sted i Langesund 14. til 18. juni. Arrangementskomiteen består av Torfinn Langelid og Liv Rogstad fra Statens utdanningskontor i Hordaland, Kaj Raundrup fra Danmark, Svenolov Svensson fra Sverige og Kirsti Kuivajärvi fra Finland. I tillegg bistår styret i FOKO med rent arrangement tekniske oppgaver.

Logoen (over) er laget av Jon Erik Rønning og består av puslespillbiter i rødt, hvit, blått og gult (de nordiske farger) på en blå/hvit bunn. Tanken bak er at man må sette sammen alle delene for å få et helt menneske. Fængselshverdagen kan være slitsom og hektisk for mange innsatte, det er derfor viktig at alle "gode hjelpere" trekker i den samme retningen.

Konferansen har fire hovedtemaer:

- Passer fængselsundervisningen til de innsattes behov
- IKT- en vei ut i verden
- Arbeidstrening i fængsel "From Swords to ploughshares"
- Det kreative menneske

Under alle disse temaene vil det være "Workshops", FOKO-nytt oppfordrer alle FOKO-medlemmer som kan holde en "workshop" under et av disse temaene til å melde seg på.

Påmeldingsfristen er 15. november 2002. Dersom dere har spørsmål, kontakt:
Torfinn Langelid, tlf: 55 57 23 66 eller
Liv Rogstad, tlf: 55 57 23 78

I neste spalte ser dere det foreløpige programmet for konferansen.

Vi minner også om "napp ut"-midtsidene som gir mer informasjon om konferansen.

Preliminary Programme

Saturday 14 June

- 15.00 – 18.00 Arrival and Registration
- 15.00 – 18.00 Meeting of the Steering Committee of the EPEA
- 19.00 Reception and Informal Opening:
Director Kjellbjørg Lunde, National Education Office,
Hordaland County, Norway
Director General Erik Lund Isaksen, Ministry of Justice,
Norway
- 20.00 Nordic Buffet

Sunday 15 June

- 09.00 – 09.45 Plenary Session:
Formal Opening
Performance: "All of me" by inmates from Skien Prison
- 10.00 – 10.45 Key Note Address:
"All of Me. Prison Education in a Holistic Perspective."
Professor, dr. phil Ole Thyssen, Copenhagen Business
School, Denmark
- 10.45 – 11.15 Coffee/Tea
- 11.15 – 12.30 Plenary Session Key Note Speech, Topic 1:
"Does Prison Education Benefit the Needs of the In
mates?" Researcher Tone Pettersen, University of
Trondheim, Norway
- 12.30 – 14.00 Lunch
- 14.00 – 15.30 Workshops
- 15.30 – 16.00 Coffee/Tea
- 16.00 – 17.30 EPEACouncil Meeting
- 18.00 Boat Excursion in the Archipelago

Monday 16 June

- 08.30 – 09.30 Plenary Session Key Note Speech, Topic 2:
"ICT – A Gateway to the Outside World.
Possibilities and Pitfalls."
Associate Professor Leikny Øgrim, Oslo University Coll
ege, Norway
- 09.30 – 10.45 Workshops
Liason and Contact Person Meeting
- 11.00 – 19.00 Prison Visits, Lunch and Excursions in Lower
Telemark County
- 19.00 – 24.30 Dinner served at Lille Ulefoss. Boat excursion on
the Telemark Canal

Tuesday 17 June

- 09.00 – 10.00 Plenary Session: Key Note Speech, Topic 3:
"Vocational Training in Prison – From Swords to Plough
shares. Habilitation as a Mental Process"
Deputy Governor Sonja Varten-Kurtio, Vaasa Prison,
Finland.
- 10.00 – 10.30 Coffee/Tea
- 10.30 – 11.30 Workshops
- 11.30 – 12.30 Reflections over yesterday's prison visits.
- 12.30 – 14.00 Lunch
- 14.00 – 15.30 The Socrates and Grundtvig Programme
EU Co-ordinator Alan Smith, Brussel, Belgium
Representatives from the Prison Schools Taking Part in
the Grundtvig 2 Project
- 15.30 – 16.00 Coffee/Tea
- 16.30 – 17.30 A Nordic Approach to Prison Education
- 20.00 Banquet

Wednesday 18 June

- 09.00 – 10.00 EPEA Steering Committee meeting
- 10.00 – 11.30 Plenary Session: Key Note Speech, Topic 4:
"The Creative Human Being.
Art Education in Prison - Creativity and Re-Creation"
Professor Jon-Roar Bjørkvold, University of Oslo
- 11.30 – 12.00 Coffee/Tea. Checkout
- 12.00 – 12.30 Plenary Session: Performance by Inmates from
Oslo Prison
- 12.30 – 13.00 Closing Session. Evaluation
- 13.00 Lunch and Departure

FORELØPIG PROGRAM SØRMARKA-SEMINARET 2002 SØRMARKA KONFERANSE- OG STUDIESENTER 14. – 16. NOVEMBER 2002

TORS DAG 14.11

- Kl 1400 – 1430 Kaffe/te. Registrering
- Kl 1430 – 1440 Hilsen v/Ingunn E. Kleivan
- Kl 1440 – 1500 Åpning
- Kl 1500 – 1530 Nytt fra Statens utdanningskontor i Hordaland
v/Torfinn Langelid
- Kl 1545 – 1630 Kommunikasjon og samhandling i et
tverretattlig miljø v/Per Steinar Melås,
Privatpraktiserende psykolog i Leikanger Sogn
- Kl 1630 – 1700 Kaffe/te. Registrering fortsetter
- Kl 1700 – 1800 Per Steinar Melås fortsetter
- Kl 1830 "Vorspiel" i grupper
- Kl 1930 Middag

FREDAG 15.11

- Kl 0800 – 0900 Frokost
- Kl 0900 – 1030 Tverretattlig samarbeid i Trondheim fengsel -
ideer og erfaringer fra et prosjekt om nærmere sam-
arbeid mellom skole og fengsel, yrkesopplæring og
arbeidsdrift v/Hans Petter Larsen – Trondheim feng-
sel og Arne Øiås – Brundalen vgs
- Kl 1030 – 1100 Kaffe/te
- Kl 1100 – 1200 Gruppearbeid med problemstillinger fra 1. dag
og fra framlegginga fra prosjektet i Trondheim feng-
sel.
- Kl 1200 – 1400 Lunsj
- Kl 1400 – 1500 Parallell sesjoner
 - Johannes vo i Stavanger
 - IKT prosjektet v/GVO avd. Grorud (Bredtveit) v/Niels
Peter Broch
 - IKT prosjektet v/Klosteskogen vgs, avd.
"Sluseprosjektet" v/Morten Enge
 - Læringer/lærekandidater i kriminalomsorgen v/Mai
Wenstøp, Rud vgs, avd. Ila fengsel
 - Aetats innmarsj i kriminalomsorgen v/Nina Strømmen,
Aetat
- Kl 1500 – 1530 Kaffe/te
- Kl 1530 – 1630 Parallell sesjoner fortsetter
- Kl 1645 – 1730 Årsmøte i FOKO
- Kl 1900 Festmiddag

LØRDAG 16.11

- Kl 0800 – 0900 Frokost
- Kl 0900 – 1030 Kan godhet og moral læres? Refleksjoner om
informasjon, kunnskap, klokskap og visdom. v/Inge
Eidsvåg, Nansenskolen
- Kl 1030 – 1100 Kaffe/te. Utsjekking
- Kl 1100 – 1230 Inge Eidsvåg fortsetter
- Kl 1230 – 1300 Evaluering. Oppsummering
- Kl 1300 – 1330 Lunsj. Avreise.

Læreren - kjærlighetens mester

Omtale av Inge Eidsvågs bok:
**LÆREREN - betraktninger om
kjærlighetens gjerninger**

Cappelen forlag
ISBN 82-02-20434-8

Pris: kr. 298,-



Til det kommende FOKO-seminar har arrangørene, etter mange års forsøk, fått tak i Inge Eidsvåg som foredragsholder. På Sørmarka kommer han til å snakke om: Kan godhet og moral læres? Refleksjoner om informasjon, kunnskap, klokskap og visdom.

Eidsvåg er utdannet cand.phil. Han har undervist både i grunnskolen og den videregående skole, før han i 20 år var lærer ved Nansenskolen på Lillehammer. I tolv av disse var Eidsvåg rektor ved skolen. Han var nestleder i verdi-kommisjonen. I tillegg er han kjent som radiokåsør og forfatter.

I 2000 ga Inge Eidsvåg ut boken «Læreren - betraktninger om kjærlighetens gjerninger». - Å være lærer er ingen jobb! En lærer må gløde, sier Inge Eidsvåg i boken.

Boka handler mye om minner fra barndom, ungdom og tidlig voksenliv der lærere som forfatteren har hatt, andre lærere og forfatteren selv opptre i ulike lærerroller. Det fortelles mange gode og levende historier, eller kanskje beretninger kan være et bedre ord. I all sin knapphet fører de leseren fram til Eidsvågs betraktninger om læreryrket i dagens samfunn. Noen ganger som et klargjørende eksempel på «det gamle samfunns» dyder og visdom, andre ganger vitner historiene om at læreryrket står for noe mer enn å formidle kunnskap til barn og unge og å lære dem å respektere skolens og samfunnets regler og forordninger. De handler om det Eidsvåg har valgt som undertittel, «kjærlighetens gjerninger». I sine betraktninger forsøker Eidsvåg i kapittel etter kapittel å belyse hva dette fundamentet består av og hvordan det kan og bør gjennomsyre alt hva som sies og gjøres i klasserommet og i samværet med kolleger.

Poenget i boka er ikke å informere, belære eller forklare, men å få oss til å tenke gjennom på nytt noe vi i utgangspunktet kjenner til, mener noe om, eller har erfaringer fra. Gjennom vaner, omgangsformer og talemåtenes forenklinger og «kortslutninger» har vi ofte mistet evnen til å undre oss over det som er blitt selvfølgeligheter, til å forarge oss over urett som er blitt vane og til å godta forestillinger og handlemåter som ved nærmere ettertanke er mer enn tvilsomme. Eidsvåg får oss gjennom sine beretninger til å hente fram erfaringer fra egne skoleliv, som elever, foreldre, lærere og skoleledere. Gjennom betraktningene som følger konfronterer han oss med de moralske dilemma i læreryrket og derved med samfunnets oppdragelsesproblemer.

Inge Eidsvågs bok skulle hatt en mer sentral plass i samfunnsdebatten. Den burde være obligatorisk, både for politikere, for skolefolk og for alle andre. I det minste bør den være tilgjengelig på alle lærerværelser i landet.

Boka er lettlest og velskrevet, underholdende og utfordrende. Det er en bok til å bli klokere av. Man sitter igjen med en godhet og en ærbødighet for hva menneskesinnet inneholder og hva man kan ødelegge ved uforstandig omgang med det. Boken hans har et vell av referanser til filosofi, historie og pedagogikk. Hva passer vel bedre enn å avslutte med et sitat fra boken, nemlig om hva som er kjernen i selve lærergjerningen: "Jeg skal handle som om elevens skjebne i verden avhenger av meg - og meg alene." Vi kan allerede glede oss til lørdag 16/11, for da kommer Inge Eidsvåg til Foko-seminaret.

September 2002

Til
FOKO-medlemmer
og andre interesserte som arbeider i kriminalomsorgen

FOKO-SEMINARET 2002

SØRMARKA STUDIE-OG KONFERANSESENER 14. - 16. NOVEMBER 2002

**Styret i Forum for opplæring innenfor kriminalomsorgen inviterer til
"SØRMARKA -SEMINARET 2002" til følgende tid og sted:**

TID: TORS DAG 14., FREDAG 15. OG LØRDAG 16. NOVEMBER 2002
(Start kl 1430 på torsdag og avslutning kl 1430 på lørdag)

STED: SØRMARKA STUDIE- OG KONFERANSESENER,
ENEBAKKVEIEN 625, 1404 SIGGERUD
(Konferansesenteret ligger 2 mil sør for Oslo sentrum. Buss nr. 501 går fra
Galleri Oslo. Bussen tar ca. 30 min. Det er ca. 10 min. å gå fra der bussen stopper
til Sørmarka.)

KOSTNADER:

Totalkostnad enkeltrom: kr. 1950,- + kursavgift.

Totalkostnad dobbeltrom: kr. 1500,- + kursavgift

Kursavgift: 500 kr for medlemmer i FOKO, 700 kr for ikke-medlemmer.

De av medlemmene som har reiseutgifter over kr. 800,- kan søke FOKO om reisetilskudd.

Reisetilskuddet blir gitt i forhold til billigste reisemåte (NSB-moderasjon/jackpot-minipris på fly). Styret oppfordrer likevel deltakerne om å søke sine respektive arbeidsgivere om å få dekket reise-og oppholdsutgifter. Hver enkelt må gjøre opp for seg ved avreise.

Av hensyn til hotellet må vi forlange bindende påmelding til

Jon Erik Rønning
Jessheim vgs, avd. Ullersmo fengsel
Boks 2
2040 KLØFTA
innen 18. oktober 2002
faxnr: 63 98 66 39

e-post: jessvgs@online.no

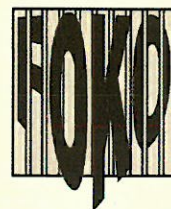
**Informasjonen om Sørmarka-seminaret 2002 er også lagt ut på FOKOs hjemmeside
www.foko.no**

Bruk vedlagte svarslipp.

**Dersom dere ønsker opplysninger eller informasjon ta kontakt med Jon Erik Rønning,
Jessheim vgs, avd. Ullersmo fengsel tlf. 63 92 73 52**

Vennlig hilsen

**Ingunn E. Kleivan
leder i FOKO**



Forum for
opplæring
innenfor
kriminalomsorgen
Norsk underavdeling av EPEA

Til FOKO-medlemmer

16.09.02

INNKALLING TIL ÅRSMØTET

Årsmøte i FOKO holdes på Sørmarka studie-og konferansesenter

fredag 15.11.02 kl.16.45.

Årsmelding, budsjett og regnskap vil foreligge på årsmøte.
Valgkomiteens innstilling sendes som vedlegg.

Vennlig hilsen

Ingunn Eitrheim Kleivan
leder



Bergensgjengen stilte i fjor mannsterke. Kommer du i år for å holde dem med selskap?

B

Ta kopi
eller
klipp ut

SVARSLIPP

Jeg melder meg på "SØRMARKA-SEMINARET 2002" –
Sørmarka Studie- og konferansesenter 14.11. – 16.11.2001.

NAVN:

INSTITUSJON:

ADRESSE:

JA
(Sett kryss)

Jeg ønsker enkeltrom:

Jeg ønsker dobbeltrom:

sammen med:

Jeg har reiseutgifter over 800 kr. Samlet ca. kr.

Ja
(Settkryss)

Jeg søker reisetilskudd:

Hvis ja, hvor mye: kr.
(Det er bare medlemmer som kan søke om reisetilskudd)

Svarslippen skal sendes til:

Jon Erik Rønning
Jessheim vgs, avd. Ullersmo fengsel
Boks 2
2040 KLØFTA
innen 18. oktober 2002
faxnr: 63 98 66 39
e-post: jessvgs@online.no

Returadresse på Fokonytt:
Foko v/ Asbjørn Støverud
Boks 2
2040 KLØFTA



Forum for
opplæring
innenfor
kriminalomsorgen
Norsk underavdeling av EPEA